הלכה · משנה תורה · מפרשים · מגדל עוז · ספר קניין

מגדל עוז על משנה תורה, הלכות זכייה ומתנה

רבנו שם טוב אבן גאון

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

מגדל עוז על משנה תורה, הלכות זכייה ומתנה

רבנו שם טוב אבן גאון

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/מגדל-עוז-על-משנה-תורה-הלכות-זכייה-ומתנה/
הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611161024 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 6
הלכה א 6
הלכה ב 6
הלכה ג 6
הלכה ד 7
הלכה ה 7
הלכה ו 7
הלכה ט 7
הלכה י 7
הלכה יא 7
הלכה יב 8
הלכה יג 8
הלכה יד 8
פרק ב 8
הלכה א 8
הלכה יא 8
הלכה יב 8
הלכה יג 9
הלכה יד 9
הלכה טו 9
הלכה יז 9
פרק ג 9
הלכה א 9
הלכה ג 9
הלכה ד 9
הלכה ה 9
הלכה ו 10
הלכה ט 10
הלכה י 10
הלכה יא 10
הלכה יב 10
הלכה טו 10
פרק ד 10
הלכה א 10
הלכה ב 10
הלכה ג 11
הלכה ד 11
הלכה ה 11
הלכה ו 11
הלכה ז 11
הלכה ח 11
הלכה י 11
הלכה יא 12
הלכה יב 12
הלכה יג 12
הלכה יד 12
פרק ה 12
הלכה א 12
הלכה ב 12
הלכה ה 12
הלכה ו 13
הלכה ח 13
פרק ו 13
הלכה א 13
הלכה ב 13
הלכה ה 13
הלכה ו 13
הלכה ח 13
הלכה יב 13
הלכה יג 13
הלכה יד 13
הלכה טו 14

הלכה יז 14
הלכה יח 14
הלכה כא 14
הלכה כג 15
הלכה כד 15
פרק ז 16
הלכה א 16
הלכה ז 16
הלכה ט 16
הלכה יב 16
הלכה יד 16
פרק ח 17
הלכה א 17
הלכה ו 17
הלכה ח 17
הלכה י 17
הלכה יא 17
הלכה יד 17
הלכה יז 18
הלכה כא 18
הלכה כב 18
הלכה כג 18
הלכה כד 18
הלכה כה 18
פרק ט 18
הלכה א 18
הלכה ג 18
הלכה ה 19
הלכה ו 19
הלכה ז 19
הלכה ט 19
הלכה י 19
הלכה יא 19
הלכה יב 19
הלכה יג 19
הלכה יז 19
הלכה כב 19
הלכה כד 19
הלכה כו 20
פרק י 20
הלכה א 20
הלכה ב 20
הלכה ג 20
הלכה ח 20
הלכה י 20
הלכה יא 21
הלכה יב 21
הלכה יג 21
הלכה טו 21
פרק יא 21
הלכה א 21
הלכה ב 21
הלכה ד 22
הלכה ו 22
הלכה ז 22
הלכה ח 22
הלכה י 22
הלכה יב 22
הלכה טז 22
הלכה כ 22
הלכה כא 22
הלכה כב 22
הלכה כג 23
הלכה כד 23

פרק יב 23
הלכה א 23
הלכה ג 23
הלכה ז 23
הלכה יא 24
הלכה יב 24
הלכה יג 24
הלכה יד 24
הלכה טז 24
הלכה יז 24

פרק א

הלכה א

ההפקר כל המחזיק בו זכה. זה מפורש בנדרים וכל התלמוד מלא על כל גדותיו בפשיטות מההפקר כל הקודם בו זכה ונעשה כזוכה מן ההפקר ודבר פשוט הוא וכבר כתב בספר הפלאה שהוא אחד ממיני הנדרים:

המדברות עד וכיוצא בהן: כתב הראב"ד ז"ל דוקא לאותו השבט עכ"ל: **ואני** אומר זה החילוק לא מצינו רק בחלקו של נפתלי כדאיתא פ' מרובה וכמה מקומות וכן לגבי ציידי חלזון כדאיתא פ"ק דמגילה וכמה מקומות אבל שאר דברים לא מצינו ומפורש אמרו בנזיקין פ' מרובה בשמעתין דעשרה תנאין התנה יהושע שיהו מרעין בחורשין ומלקטין עשבים בכ"מ ומפרש להו ואזיל וגרסינן תו התם ת"ר בראשונה התנו השבטים זה עם זה שלא יפרוס קלע ויעמיד את הספינה אבל צד הוא במכמורות ורשתות ועוד תניא בהדיא התם ר"ש בן אלעזר אומר תלושין שבהרים בחזקת כל השבטים עומדין ומחוברין בחזקת אותו שבט ע"כ. אלמא כל השבטים שוים בהם. ובפרק חזקת הבתים בשמעתין דנכסי הגר א"ר יהודה אמר שמואל נכסי הגר הרי הן כמדבר וכל המחזיק בהם זכה בהם עוד אמרו בסנהדרין לגבי יואב בן צרויה ויקבר בביתו במדבר מה מדבר הפקר לכל אף ביתו של יואב הפקר לכל לומר שהיתה פתו מצויה לכל עובר ושב וכל הבא ימלא ידו כמו מן הפקר, וביער נמי אמרו במס' מכות פרק הגולין ובכמה מקומות ואשר יבא את רעהו ביער כו' מה יער הפקר לכל כו' ובפירותיהן לגבי פאה ומעשרות כל שהוא אוכל ונשמר כו' ונשמר לאפוקי הפקר בכמה מקומות:

הלכה ב

הצד דגים מן הימים כו' ואם צד שם קנה. כן משמע פ"ק דמציעא (דף י"ב) ובגיטין פ' הניזקין (דף נ"ט):

ואם היו הדגים בביבר של בעלים עד הרי זה גזלן. כן משמע בביצה פ' אין צדין (דף כ"ה) והכי איתא בגיטין פ' הניזקין:

הלכה ג

אבל הלוקח דגים מתוך של חבירו וכו' ואם היתה המצודה כלי עד גזלן: כתב הראב"ד ז"ל להוציאו בדיינין: **ואני** אומר הואיל ופירש תחלה מד"ס ובכאן כתב הרי זה גזלן סתם פשיטא דלהוציאו בדיינין קאמר וכן מפורש בשלהי הניזקין וכ"כ ר"י אלפס ז"ל:

הלכה ד

הפורס מצודה בשדה חברו וכו' ואם היה בעל השדה כו' עד ואין לבעל המצודה כלום: כתב הראב"ד ז"ל ואיך לא חילק בין צבי רץ כדרכו וגוזלים מפריחים לשאינן כן והלא המשנה חילקה בהן עכ"ל: **ואני** אומר לו רצה לחזור ולעיין פי"ז דהל' גזילה ואבדה לא היה כותב כן כי לשם כתבו מפורש בחילוקין המפורשין במשנה ובגמרא פ"ק דמציעא וגם אני רשמתי וציינתי שם מקומות כל דבר ודבר בס"ד:

הלכה ה

דגים שקפצו לתוך הספינה כו' עד הולכת מחמת עצמה. פ"ק דמציעא (דף י"ז):

הלכה ו

גר שמת ולא הוליד ישראל עד אף זה שהחזיק בה לא קנה. בבתרא פ' חזקת הבתים (דף נ"ז):

הלכה ט

המחזיק בשטר וכו' עד וכיוצא בזה. בנזיקין פרק שור שנגח את הפרה (דף מ"ט) בעיא רב ייבא סבא מר"נ ואסקה הכי:

הלכה י

שדה המסויימת במצריה עד או עד החצב. פ' חזקת הבתים (דף נ"ד):

הלכה יא

כל המפסיק לפאה מפסיק בנכסי הגר כיצד כגון וכו' כל המפסיק ברשות שבת וכו' עד שחולקת לגיטין: כתב הראב"ד ז"ל יש כאן ערבובי דברים וכו': **ואני** אומר תמה אני אם יצא דבר זה מפי הראב"ד ז"ל שדברי ר"מ ז"ל מסודרים על דרך קצרה מאורך הגמ' פ' חזקת הבתים בשמעתין דנכסי הגר תחלה הזכיר בפסקא שקודם לזו דין השדה המסויימת ושאינו מסויימת כי היא תחלת ההלכה דגרסינן אתמר שדה המסויימת במצריה אמר רב הונא אמר רב כיון שהכיש בה מכוש אחד קנה כולה וכו' עד ושאינה מסויימת במצריה עד כמה אמר רב פפא כדאזיל תיירא דתורי והדר ואח"כ דין המצר והחצב שהוא מסודר אחריה כדין הזכיר והיא דברי רב אסי אר"י ואח"כ סידר בזאת הפיסקא דין כל המפסיק לפאה עד האמה שכן הן דברי רבין אמר ר"י דאמר אפילו לפאה וטומאה ופירש לאלתר לפאה מאי היא דתנן אלו מפסיקין לפאה הנחל והשלולית רה"י ורה"ר שביל היחיד ושביל הרבים וכו' ואיידי דקאי ברשויות סידר אחריו הפסק רשויות שהיא מימרא ופירש דאביי ורבא סמוכה לדופן וסיים ברשות שחולקת לגיטין דהיינו פיסלא כדקא מסיימא סוגיין רבא אמר אפילו פיסלא ואזדא רבא לטעמיה רשות שבת

כרשות גיטין דמי ואח"כ חזר לסדר אחר זאת הפיסקא כל דבר המפסיק לטומאה מפסיק בנכסי הגר כיצד כגון שנכנס אדם לבקעה כו' לשני טעמים האחד לפי שבגמרא מפרש בדברי רבין אר"י טומאה מאי היא כו' בתר פאה מאי היא והדר לסדריה והשני שרצה לסמוך דיני בקעה זה לזה שכתב בקעה גדולה שיש בה שדות רבות כו' כמו שאכתוב בסמוך בס"ד. הנך רואה כי דברי ר"מ ז"ל וסדורו שקולים במאזני צדק. מעתה אומר אני שראב"ד ז"ל לא כתב זאת ההשגה אלא אחד מן התלמידים על שמו:

הלכה יב

כל דבר המפסיק לטומאה עד מוחלק בפ"ע. פרק חזקת הבתים (דף נ"ה) והיא מימרא דרבין שהזכרתי:

הלכה יג

בקעה גדולה שיש בה שדות רבות וכו' עד הגר קונה אותה: כתב הראב"ד ז"ל אינו כן וכו': **ואני** אומר גם על זה שלא יצא מפי הראב"ד ז"ל כי לשון הגירסא פ' חזקת הבתים כך הוא אין שם לא מצר ולא חצב מאי פירש רבי מרינוס כל שנקראת על שמו היכי דמי אמר רב פפא כגון דקרו לה בי גרגותא דפלניא ע"כ. ורבים וגדולים פירשוה כפירוש ר"מ ז"ל שהיה מקובל לו מפי הראשונים והוא פירוש נאה ואין להרהר אחריו כי מלת פלניא לא תמלט מהיות שם אדם נקרא עליו:

הלכה יד

עכו"ם שמכר מטלטלין עד סוף הפרק. פ' חזקת הבתים:

פרק ב

הלכה א

נכסי הגר שאין לו יורשין וכו' עד כמו שביארנו: כתב הראב"ד ז"ל כל זה הולך על הדרך שכתבנו למעלה בהל' מכירה פ"א ואינו נכון בעיני: **ואני** אומר חויתי דעתי גם אני. ועיקרה פ' חזקת הבתים (דף מ"ב):

אבל בנכסי ההפקר וכו' עד ואינו קונה. הכל פ' חזקת הבתים:

הלכה יא

היתה מחיצה בנכסי וכו' עד בא המעשה. בעירובין פ' עושין פסין (דף כ"ה):

הלכה יב

המחזיק בנכסי הגר עד וגדר לא קנה. בנזקין פ' שור שנגח את הפרה (דף מ"ט):

הלכה יג
העודר בנכסי הגר עד הרי זה קנה. פ' חזקת הבתים:

הלכה יד
היה משכון וכו' עד כנגד שעבודו. פ' שור שנגח את הפרה שם:

הלכה טו
היה משכון הגר ביד ישראל עד האחרון כלום. שם פ' שור שנגח את הפרה והביאור פי"ז דהל' גזילה:

הלכה יז
גר שמת ובזבזו כו' עד סוף הפרק. פ' חזקת הבתים ומקצתה בגיטין פ' השולח (דף ל"ה) והביאור רפ"ב בהל' מכירה:

פרק ג

הלכה א
הנותן מתנה לחבירו עד כמו שביארנו. פ"ק דקדושין (דף כ"ו וכ"ז) והביאור פכ"ג דהלכות אישות ופי"א ופי"ב דהל' מכירה:

הלכה ג
וכן האומר לחבירו מנה וכו' עד כמו שביארנו. ספ"ק דגיטין (דף י"ג י"ד) בב"ב פ' מי שמת (דף קמ"ד וקמ"ח) והביאור פ"ו דהלכות מכירה:

הלכה ד
כדרך שאין צריכין כו' עד מפני המשקרין. פ' האומר דקדושין (דף ס"ה):

הלכה ה
כשם שהמוכר צריך לסיים כו' כיצד הכותב כו' אבל אם אומר לו חלק כך וכך כו' עד שבאותה השדה: כתב הראב"ד ז"ל זה הדרך הולך וכו': **ואני** אומר הרי שרבו מודה לו, ומה שהקשה הראב"ד ז"ל ממנחות כבר כתבה ר"מ ז"ל פכ"א דהל' מכירה והיא נאמרה פ' הרי עלי עשרון ושקלינן וטרינן עלה והכין אסיקנא לה משום דיד בעל השטר על התחתונה ואנן לא דחקינן אלא אמרינן לסיפא דמיא דמה לי בית בביתי מה לי חלק בשדה פלונית שכל מין הבתים כשדה פלוני הם ובית אחד מהם כחלק מן השדה משא"כ ברישא קרקע מנכסי שיש בהם כמה מינים שדות וכרמים גנות ופרדסים ברכות מים וגרנות ובורות שיחין ומערות יער וכרמל והרים וגבעות שפלה וערבה נחלים וגאיות אגמים ונהרות סלעים וטרשים שהכל נקרא נכסים וקרקע והוא נקרא סוג לפי המינים

הנכללים בו והשדה הוא מין מהמינים והחלק בו נפרד ונחלק בלשון המדברים וזה פשוט לבעלי ההגיון ואם מנעונו רבותינו ז"ל ממנו אותנו ואת בנינו כל דקדוק התלמוד וחלוקיהם הם הם ואין ספק בדבריהם וזה ברור:

הלכה ו

כל הנותן מתנה על תנאי וכו' עד ואין לדבר זה ראיה: כתב הראב"ד ז"ל אע"פ שאין ראיה לדבר וכו': **ואני** אומר בינותי בדבריו ואיני רואה בהן זכירה מן המקרא ולא מן הגמרא רק סברא מדעתו הצלולה ובינתו הגדולה:

הלכה ט

הנותן מתנה על מנת להחזיר עד כל זמן המתנה. פ"ק דקדושין (דף ו'):

הלכה י

האומר לחבירו שור זה עד וכן כל כיוצא בזה. פרק יש נוחלין (דף קל"ז):

הלכה יא

אסור לישראל ליתן מתנות חנם עד וחי עמך. פ"ק דמס' ע"ז (דף ו'):

הלכה יב

הנותן מתנה לעבד עד וכן כל כיוצא בזה. פ"ק דקדושין ופרק בתרא דנדרים ובסנהדרין פ' בן סורר ומורה (דף ע"א):

הלכה טו

הנותן כל נכסיו לעבדו עד סוף הפרק. בגיטין פ' השולח (דף מ"ב):

פרק ד

הלכה א

המקבל את המתנה וזכה בה וכו' עד לא אמר כלום: כתב הראב"ד ז"ל דוקא אמר הרי היא בטילה וכו': **ואני** אומר אמת הוא שכן נאמרה בגיטין ר"פ השולח (דף ל"ב) וגם בכריתות פ' המביא אשם תלוי (דף כ"ד):

וכשם שאין הנותן כו' עד לבעלים הראשונים. בגיטין פ' השולח (שם) ובכריתות פ' המביא אשם תלוי:

הלכה ב

המזכה לחבירו ע"י אחר כו' עד מתנה בעל כרחו. ספ"ק דגיטין (דף י"ד) כתב כן ר"י אלפס ז"ל בהלכות:

הלכה ג

זיכה לו ע"י אחר עד היא קיימת עדיין. בב"ב פרק יש נוחלין (דף קל"ח) ובגיטין ריש פרק השולח ובכריתות פרק המביא אשם תלוי:

הלכה ד

ראובן שרצה ליתן מאה דינרים לשמעון וכו' עד שיגיע המאה ליד שמעון: כתב הראב"ד ז"ל דוקא מתנה וכו': **ואני** אומר עיקר הלכה זו בגיטין ספ"ק בפשיטות התלמוד כלשון ר"מ ז"ל ומ"ש הראב"ד הסכמת גדולים היא וסברא נכונה היא בעיני:

הלכה ה

הלך לוי עד בידו של שליח עדיין. ספ"ק דמס' גיטין (דף י"ד):

הלכה ו

אין אדם זוכה במתנה לחבירו וכו' עד כך אינו זוכה לעכו"ם. במציעא פרק איזהו נשך:

הלכה ז

קטן שנותנין לו צרור עד כמו שביארנו בהל' גזלה. בגיטין פרק התקבל (דף ע"א וע"ב) והביאור פי"ז:

הלכה ח

זכין לקטן אפילו כו' עד ויאמר לו זכתה לי שדי. בגיטין פ' השולח (דף ל"ט) ופרק הנזקין (דף נ"ט) ופ"ק דמציעא וב"ב פ' מי שמת ובכמה מקומות:

וכן ארבע אמות של אדם וכו' וקטנה תזכה לה חצרה וכו' עד שיזכה לו בה אחר: כתב הראב"ד ז"ל אין דבר זה מחוור במתנה אלא במציאה עכ"ל: **ואני** אומר עיקר זאת ההלכה פ"ק דמציעא ובגיטין בכמה מקומות ודעת רבינו משה ז"ל והעומדים בשיטתו אם מטעם שיש לו יד או שליחות מ"ש מתנה ומאי שנא מציאה ודעת הראב"ד ז"ל והעומדים בשיטתו דשאני מתנה הואיל ודעת אחרת מקנה עדיפא להו ולכלם יש בתלמוד פנים:

הלכה י

המתנה כגט שאין אדם יכול למסור דברים לשליח וכו' עד למקבל לא קנה: כתב הראב"ד ז"ל ה"ה אם אמר להם תנו עכ"ל: **ואני** אומר גם ההלכה זו עיקרה פרק כל הגט וסברת ראב"ד ז"ל יש לה פנים לפי הסוגיא דמסגי להו בסגנון אחר ור"מ ז"ל לא כתבה לפי שאינה פשוטה בגמרא וכמ"ש בזה החיבור כמה פעמים כי לכך קראו משנה תורה:

וכן אם אמר לשנים כתבו וכו' עד כמו בגט: כתב הראב"ד ז"ל וה"ה אם אמר להם תנו צריכין הם לכתבו עכ"ל: **ואני** אומר גם בזה עיקר ההלכה בגיטין פרק התקבל (דף ס"ו

ס"ז) כלשון ר"מ ז"ל. ומ"ש הראב"ד ז"ל סברא מחודשת ונכונה היא ולא כתבה ר"מ ז"ל מפני שאינה בלשון הגמרא:

הלכה יא

הכותב בשטר נתתי וכו' עד כמו שביארנו. עיקר זאת ההלכה בגיטין פרק השולח (דף מ':) והביאור בזה הפרק:

הלכה יב

האומר נתתי שדה פלונית לפלוני כו' עד היאך הוא. פרק השולח:

הלכה יג

מקבל מתנה שטוען ואומר וכו' עד ותחזור לבעליה: כתב הראב"ד ז"ל רעיון רוח ונשבע שבועת היסת עכ"ל: **ואני** אומר דעת ר"מ ז"ל מסוגיין דפ' השולח ופרק המביא אשם תלוי דעביד טענת המקבל כטענת הנותן וא"כ אית לן למימר מה הנותן נשבע היסת אף המקבל כן. ומ"ש הראב"ד ז"ל לפטרו לגמרי מפני שהיא הודאת בע"ד כמאה עדים ולא מצינו שבועה בהודאה והאמת יורה דרכו:

הלכה יד

טען הנותן וכו' עד סוף הפרק. מתני' היא פ' שבועת הפקדון (דף ל"ז) תן לי פקדון ותשומת יד וגזל ואבידה שיש לי בידך וזה הדין דומה לה ולכיוצא בה האמורות שם:

פרק ה

הלכה א

הנותן מתנה בין בריא בין חולה וכו' אמר לעדים כתבו בסתר וכו' עד אחר שיתן: כתב הראב"ד ז"ל פירוש הטובה שקבל מזה עכ"ל: **ואני** אומר רואה אני שבכלל דבריו הכל וזה תלמוד ערוך פ' חזקת הבתים (דף מ'):

הלכה ב

לפיכך כל שטר מתנה וכו' עד מתנה בטילה. הכל פ' חזקת הבתים (דף מ'):

לפיכך מי שהיו הדברים מוכיחין עד כמו מודעה לה: כתב הראב"ד ז"ל כגון המעשה שהוא מביא עכ"ל: **ואני** אומר גם ר"מ ז"ל לכך כיון שסמך המעשה להלכה וכן סידורו מסדר התלמוד פ' חזקת הבתים:

הלכה ה

מעשה באחד שרצה לישא אשה כו' עד וכיוצא בענינים אלו. פרק חזקת הבתים:

הלכה ו
שני שטרות שזמנם יום אחד וכו' עד קנה הראשון. פרק חזקת הבתים (דף ל"ד ול"ה) ומייתי לה נמי מס' כתובות (דף צ"ד):

הלכה ח
שני שטרות היוצאין וכו' עד סוף הפרק. בכתובות פרק נערה שנתפתתה וסופו פ' הניזקין במס' גיטין:

פרק ו

הלכה א
לעולם אומדין דעת כו' עד מתנתו קיימת. בב"ב פרק יש נוחלין (דף קל"ב) ופרק מי שמת (דף קמ"ו):

הלכה ב
וכן הכותב כל נכסיו לאשתו כו' עד שכתב לה. בב"ב פרק יש נוחלין (דף קל"א) ופרק מי שמת (דף קמ"ד) וסוף פ' קמא דגיטין (דף י"ד):

הלכה ה
בד"א בנשואה כו' עד ומתנתו קיימת. פ' מי שמת:

הלכה ו
הכותב כל נכסיו וכו' עד על המחצה. פרק יש נוחלין ופרק מי שמת:

הלכה ח
כל אשה שקנתה כו' עד מלטרוף מהם. פרק יש נוחלין (דף קל"ב):

הלכה יב
הרוצה להנשא וכתבה כל נכסיה עד אע"פ שנתגרשה אינה חוזרת. בבתרא פרק מי שמת (דף קנ"א) ובכתובות פ' האשה שנפלו לה נכסים (דף ע"ט):

הלכה יג
כל הנותנין כל נכסיהן כו' עד כמו שביארנו. עיקר ההלכה בכתובות פ' האשה שנפלו לה נכסים והביאור פרק שלישי:

הלכה יד
מי ששלח כלים עד שהדעת נוטה שלהן שלח. פרק מי שמת (דף קמ"ג) ובירושלמי פ' שני דייני גזירות:

הלכה טו

המשיא בנו הגדול כו' עד שנשא בו. פרק מי שמת (דף קמ"ד):

הלכה יז

כבר ביארנו בנשואין וכו' עד לכנוס. פ"ק דקדושין (דף ט') והביאור פכ"ג:

וצריכין שיהיו הדברים שהן פוסקין וכו' עד שלא בא לעולם. ריש פכ"ב דהלכות מכירה מבואר:

ודברים אלו לא ניתנו להכתב לפיכך אינן בשטר עד שיטרוף בהן: כתב הראב"ד ז"ל דבריו מעורבבין וכו': **ואני** אומר עיקר הלכה זו פ"ק דקדושין וכן קבלנו פירושה לא ניתנו ליכתב שהרי אין אחד מוכר ונותן לחבירו כלום אלא שפוסקין כך אם יעשו הנשואין לפיכך אם כתבו אינן אלא לזכירה בעלמא אבל לא לטרוף בהן ועל דרך זה כתב ר"מ ז"ל. ויש לי ראיה לזה פרק אלו מגלחין (דף י"ח:) גמרא מתני' דואלו כותבין כו' דגרסינן אמר שמואל מותר לארס אשה בחולו של מועד שמא יקדמנו אחר ואמרינן לימא מסייע ליה ואלו כותבין במועד קדושי נשים וכו' מאי לאו שטרי קידושין ממש ודחינן לא שטרי פסיקתא וכדרב גידל אמר רב דאמר רב גידל אמר רב כמה אתה נותן לבנך כך וכך כמה אתה נותן לבתך כך וכך ועמדו וקדשו קנו והן הן הדברים הנקנין באמירה ע"כ. אלמא דברים אלו משעת השדוכין נאמרין ועליהן סומכין לקדש והן הן הנקראין אירוסין וקי"ל אשתו ארוסה לא אונן ולא מיטמא לה כו' אלמא אינה כאשתו לכל דבר עד שתכנס לחופה וכדאסיקנא בכולא תלמודא אין האשה אוכלת בתרומה עד שתכנס לחופה וא"כ אתמהה אם טורפת ממשעבדי ואפילו היו הדברים שפוסקין בין האיש ובין האשה כ"ש שאינן אלא מאבי החתן ואבי הכלה דלא גמרי ומקנו עד שעת נשואין כמ"ש ר"מ ז"ל בצחות לשונו ואם י"מ בענין אחר יגדיל תורה ויאדיר ואלו ואלו דברי אלהים חיים הם:

הלכה יח

המקדש את האשה עד וגמר ונתן לשם מתנה. פרק מי שמת (דף קמ"ה):

הלכה כא

השולח סבלונות לבית חמיו עד חוץ מן המאכל והמשקה: כתב הראב"ד ז"ל תמה אני מועטין ואכל למה הדרי בב"ד וכו' ואפילו תפס מפקינן מיניה עכ"ל: **ואני** אומר כך מצאתי כתוב בהשגות אות באות ולפי דעתי היה ט"ס שהשמיט משם בבא מפורשת סמוך לה שכתוב להדיא וז"ל וכן כלים ששלח שם להשתמש בהן בבית אביה אם נשתמש בהן ובלו או אבדו אינן משתלמין אבל אם היו קיימין חוזרין הכל וגובה אותו

בב"ד שהדבר ידוע שלא שלחם אלא דרך נוי בלבד עכ"ל. וזה אפשר לפרש כדעת מקצת המפרשים אותו בשלא אכל וגם שהן קיימין ואפילו תימא בשאכל הואיל והן קיימין למה אינן נגבין בב"ד שהרי הדבר ידוע שלא שלחם אלא ע"מ שישאנה. ומה שהקשה הראב"ד ז"ל בעיא דרבא היא התם בפרק מי שמת (דף קמ"ז) גמ' מתני' דהשולח סבלונות והכי גרסינן לה בעי רבא סבלונות העשויין ליבלות ולא בלו מהו ע"כ. ולא איפשיטא ומיהו כי דייקת בה שפיר העשויין לבלות לאו היינו שתשתמש בהן אלא העשויין ליבלות הן אותן שאופה ומבשלת ועושה כל מלאכותיה בהן ומתוך כך הן בלין וכלין אבל להשתמש בהן בבית אביה הן כלים מועטין שהן עשויין לה לנוי ולכבוד ולתפארת כגון נזמים וטבעות וכיוצא בהן שעשויין להתכבד בהן בלבד ואותן ודאי נגבין בב"ד ולכך דקדק ר"מ ז"ל בצחות לשונו וכתב שהדבר ידוע שלא שלחן אלא דרך נוי בלבד עכ"ל ומלשון בעיא דרבא גופיה שמעת לה נמי הכי דקאמר העשויין ליבלות ולא בלו מהו דמשמע דוקא העשויין ליבלות הוא דקא מסתפק ליה הא אינן עשויין ליבלות פשיטא דחוזרין ונגבין בב"ד מאחר שהן קיימין וכי מעיינת שפיר בסוגיא דשמעתא הכי משכחת לה דבתר דבעי רבא בעא למיפשטה מהא דעשויין ליבלות כו' מאי לאו אע"ג דלא בלו והדר ליה לא דבלו והדר פשיט מהא סבלונות מועטין שתשתמש בהן והיא בבית אביה אין נגבין ומהדר תרגמה רבא בייבא וסבכתא משמע הא בשאר מילי נגבין ועוד לקמן כי הדר עלה בספקא אמרינן יתיב רבין סבא קמיה דרב פפא ויתיב וקאמר בין שמתה היא ובין שמת הוא הדר ביה הוא סבלונות הדרי אלמא פשיטא ליה לתלמודא דכל היכא דלא בלו הדרי ואע"ג דאכל דהא כי הדר ביה איהו טפי הוא מאכל או שתה ואפ"ה הדרי וגם על זה סמך רבינו משה ז"ל:

הלכה כג

חזרה היא בה חוזרת הכל וכו' עד אלא לדעת שלא תחזור בו. פרק מי שמת:

הלכה כד

הורו רבותי שאם יהיה מנהג המדינה שיעשה כל אדם סעודה וכו' עד נשבע ונוטל: כתב הראב"ד ז"ל איני משוה עם רבותיו בזה וזאת הגרמא דומה לזרעוני גנה ולא צמחו שאינו משלם לו אלא ההוצאה וכללו של דבר אין זה ממון שבעל הממון עושה אותו אע"פ שגרם לו זה עכ"ל: **ואני** אומר כולה שמעתין דשושבינות וסבלונות פרק מי שמת הולכת ע"פ המנהג דהכי נהוג בני גננא וכו' מקום שנהגו כו' ופ' גט פשוט מקום שנהגו ובמציעא פרק השוכר את הפועלים הכל כמנהג המדינה והיא הלכתא רבתי לכולא תלמודא ושמחת מרעים נמי התם אתמרא פרק מי שמת וטעמא דגרמא שכתב ר"מ ז"ל

יתורא דטעמא הוא אלא העיקר הוא המנהג פלגא דגרמא בנפשיה מחלוקת ישנה היא בנזיקין פרק הגוזל עצים בשמעתין דגרמא גבי השורף שטרותיו של חבירו י"א בכה וי"א בכה:

פרק ז

הלכה א

מנהג פשוט הוא ברוב מדינות וכו' עד שלא הודיעו. הכל פ' מי שמת (דף קמ"ד קמ"ה):

הלכה ז

וכמה מנכין וכו' עד ומשלם לו השאר: כתב הראב"ד ז"ל לא ראיתי חשיבות עם צרות העין עכ"ל: **ואני** אומר זה כתב לפי שמצא בלשון הגמרא פרק מי שמת בשמעתא דשושבינות דגרסינן ועד כמה אמר אביי נהוג בני גננא עד זוזא אתא בכפיה אכליה בכרסיה עד ארבע משלם פלגא מכאן ואילך איניש אינש כחשיבותיה ע"כ. ורוצה לומר הראב"ד ז"ל כחשיבותיה (למעלה) דאילו למטה לא יקרא חשיבות כפירש ר"מ ז"ל ורשב"ם פירש כפירוש רבינו משה ז"ל בין לחשיבות בין לגריעות כפי מה שהוא וכן נ"ל מלשון הגמרא דהא אין לך צר עין ממי שלא הביא יותר ממה שאכל ומדכר ליה תלמודא והמביא ד' נדיב ממנו שהרי הביא כפלים מאכילתו ועל כן חזר כנגד השני צדדין ואמר איניש אינש כחשיבותיה זה לכילות וזה לותרנות:

הלכה ט

מת שמעון קודם שנשא אשה עד אין היורשין משלמין כלום: כתב הראב"ד ז"ל מעולם לא ראיתי בגמרא מנהג לשושבינות אלא לסבלונות עכ"ל: **ואני** אומר הוא סמך על לשון הגמרא בסיפא דהשושבינות נגבית בב"ד כו' גרסינן ת"ר ה' דברים נאמרו בשושבינות נגבית בב"ד כו' ובתרא אמר אביי נהוג בני גננא כו' כדפרישית לעיל דמשמע שהכל תלוי במנהג:

הלכה יב

מת ראובן אחר שנשא וכו' עד שיתבאר במקומו. עיקר ההלכות פרק מי שמת והביאור ריש פ"ג דהלכות נחלות:

הלכה יד

השולח תשורה לחבירו עד שיפרש שהיא מלוה וכן השולח לחבירו כדי יין וכדי שמן וכו' עד אלא במעות בלבד: כתב הראב"ד ז"ל דבר זה אינו מחוור עכ"ל: **ואני** אומר הוא

סמך ללמוד מסבלונות דאמרינן פרק מי שמת כדי יין וכדי שמן וכו' ואסיקנא דמאכל ומשתה לא הדרו בשושבינות שנו:

פרק ח

הלכה א

הסומא או הפסח כו' עד אינן כמתנת בריא כיצד שכ"מ עד כמו שביארנו. ההלכה פ"ק דגיטין (דף ט') ובב"ב פרק יש נוחלין (דף קל"ה קל"ז) ופ' מי שמת (דף קנ"ז) והביאור פי"ג דהלכות אישות:

הלכה ו

אמר אם ילדה אשתי זכר כו' עד אין מתנתו מתנה. פרק מי שמת (דף קמ"א):

הלכה ח

מתנת שכ"מ אינה קונה עד אלא לאחר מיתה. פ' יש נוחלין (דף קל"ו:):

הלכה י

מתנת שכ"מ וכו' עד הרי זו קיימת. פ' מי שמת (דף קנ"ב):

הלכה יא

שכ"מ שאמר כתבו ותנו מנה לפלוני עד כותבין ונותנין לאחר מיתה: כתב הראב"ד ז"ל אני וחבירי אומרים ואפילו כתבו מחיים שלוחין הם וכו': **ואני** אומר לבי אומר לי שיש לזה יתרון הואיל ודברי שכ"מ ככתובין וכמסורין הם בעלמא אף כאן עדיפא מתנתו ממתנת בריא וכן משמע בעיקר זאת ההלכה פ' יש נוחלין שלהי גמרא מתני' דמי שמת ונמצאת דייתיקי קשורה לו דבעי תלמודא לפלוגי ביניהו ונהי דלא קיימי בעיקר דינא בכי הא איכא לפלוגי ואע"ג דלא אמר ואף כתובו הואיל וכתבו מחיים נעשית ידם כיד המקבל הואיל וזכין לאדם שלא בפניו ואנן סהדי דניחא ליה למקבל דליזכו ליה והאמת יורה דרכו:

הלכה יד

שכ"מ שכתב כל נכסיו מתנה סתם וכו' עד במתנת בריא: כתב הראב"ד ז"ל ואם שייר צריכה קניין כי בלא קניין אינה כלום עכ"ל: **ואני** אומר אטו כי רוכלא ליחשיב וליזיל כבר כלל וכתב זה ר"מ ז"ל כמה פעמים בזה הפרק על כל פרק ופרק ועל כל דבר ודבר ועיקרו פ' מי שמת ראה בעיניך:

הלכה יז

אבל אם נתן לו המקצת בפירוש במתנת שכ"מ וכו' עד קנה זה המקצת: כתב הראב"ד ז"ל וזהו המצוה מחמת מיתה עכ"ל: **ואני** אומר לא ידענא מאי אינון הני כיפי דתלה ליה והוא פ' מי שמת

ואם היה בה קניין לא קנה אא"כ היה מיפה כחו כמו שביארנו. עיקר ההלכה פ' מי שמת והביאור בזה הפרק:

הלכה כא

שכ"מ שכתב כל נכסיו וכו' עד ואם כנמלך אחר ששייר כו' מת קנו כולן וכו' עד כל נכסיו הנשארים: כתב הראב"ד ז"ל האחרון צריך שיהא קניינו לייפות כחו עכ"ל: **ואני** אומר הואיל והוא נמלך לכל אחד ואחד חוץ מן האחרון לא שייך למימר וקנו מידו לכל אחד ואחד אלא כל הראשונים אבל האחרון אין אחריו המלכה ולכך לא שייך לפרושי ביה וקנו מידו על חלקו שמתנתו בלבד היא מתנת שכ"מ כך הבנת לשונו וכן משמע מתוך ההלכה פ' מי שמת אשר שם עיקרה:

הלכה כב

הכותב כל נכסיו לעבדו כו' עד בן חורין. פ"ק דגיטין (דף ט'):

הלכה כג

שכ"מ שצוה מחמת מיתה עד אם עמד חוזר. בגיטין פ' מי שאחזו (דף ע"ב) ובבתרא פ' מי שמת (דף קנ"א):

הלכה כד

המפרש בים וכו' עד כדין כל מצוה מחמת מיתה. בגיטין פרק האומר התקבל (דף ס"ה):

הלכה כה

שכ"מ שניתק וכו' עד סוף הפרק. בגיטין פרק מי שאחזו קורדיקוס ובבתרא פרק מי שמת (דף ע"ב):

פרק ט

הלכה א

שכיב מרע שצוה וכו' עד שמא מסותרת היא. בבתרא פ' חזקת הבתים (דף מ'):

הלכה ג

שכ"מ שצוה ואמר יטול פלוני וכו' עד ישען בהם לא קנה. פ' מי שמת (דף קמ"ה):

הלכה ה

שכ"מ שכתב כל נכסיו וכו' עד כמו שביארנו. עיקר ההלכה פ' יש נוחלין (דף קל"ג) והביאור פ"ו:

הלכה ו

מי שאמרו לו בשעת מיתתו וכו' עד משום מתנה: כתב הראב"ד ז"ל פירוש וירושה אין לה הפסק ואפילו אמר בלשון מתנה כר' יוחנן בן ברוקה עכ"ל: **ואני** אומר יישר כחו ותנוח דעתו שהניח דעתנו בגילוי דעתו. ועיקר הלכה זו פרק יש נוחלין:

הלכה ז

גר שיש לו בן שאין הורתו וכו' עד מתנתו קיימת: כתב הראב"ד ז"ל כן אמר הגאון ואין הדעת נוחה הימנו וי"ל דעת אחרת טובה מזו עכ"ל: **ואני** אומר מר מאי דשמיע ליה קאמר ומר מה דשמיע ליה קאמר והאמת יורה דרכו:

הלכה ט

שכ"מ שהודה כו' עד לעכו"ם נותנין לו. פ' מי שמת:

הלכה י

אבל שכ"מ שצוה ליתן לעכו"ם מתנה אין שומעין לו שזה כמי שצוה לעבור עבירה מנכסיו. פשוט הוא:

הלכה יא

אמר עבדי פלוני עשו אותו בן חורין כו' עד במקצת מצות. זה מפורש בגיטין פ' השולח (דף מ':) ומייתי לה בכמה דוכתי:

הלכה יב

אמר פלונית שפחתי עשו לה קורת רוח וכו' עד באותו המקום. פרק השולח:

הלכה יג

שכ"מ שכתב כל נכסיו וכו' עד בין שנתן במקצת. פרק יש נוחלין (דף קל"ו:)

הלכה יז

שכ"מ שחזר וכו' עד אינו יכול לחזור. פרק מי שמת:

הלכה כב

מתנה שהיא סתם עד מתנה זו. עיקר הלכה זו בב"ב פ' מי שמת (דף קמ"ו) גמרא מתני' דשכ"מ שכתב כל נכסיו כו' ואזלא סוגיין הכי:

הלכה כד

מי שמת ונמצאת וכו' עד מתנת שכ"מ. פרק יש נוחלין (דף קל"ה:):

הלכה כו

וכן מי שכתב שט"ח כו' עד סוף הפרק. יש לדקדק זה הדין מדר"י דאמר דייתיקי מבטלת דייתיקי ומפרש לה דאמר כתבו ותנו מנה לפלוני דהיינו שטר ביד שליש שהם העדים וכ"נ ממה שפירש בה רבי יהוסף הלוי אבן מיגש ז"ל:

פרק י

הלכה א

שכיב מרע שאמר תנו מנה וכו' עד קבור הוא אומר. פ"ק דמסכת גיטין (דף י"ג:):

הלכה ב

וכן שכ"מ שאמר הלואה כו' עד למעמד שלשתן. פ' מי שמת (דף קמ"ז וקמ"ח):

וכן אם אמר תנו שטר פלוני לפלוני וכו' ומפני מה המוכר או הנותן שט"ח לחבירו וכו' לפיכך עדיין שטר זה וכו' ומתנת שכ"מ וכו' עד ולפיכך אינו מוחל: כתב הראב"ד ז"ל יש כאן שיבושים וכו' וסתמו עשאוה כשל תורה וכו': **ואני** אומר כיון דקלסיה לר"מ ז"ל לא שבק לי אתרא לאיתגדורי ביה ותמה אני מה צורך לכל זה שזה הוא תלמוד ערוך פרק מי שמת גמ' מתני' דשכ"מ שכתב כל נכסיו לאחד כו' והיא מימרא דר"נ ומקשי דרב נחמן אדר"נ ופריק לה עשאוה כשל תורה ואינה צריכה לפנים:

הלכה ג

שכ"מ שאמר מנה לפלוני עד ולא מורידין. בסנהדרין פ' זה בורר (דף ל'):

הלכה ח

שכ"מ שהודה שיש לפלוני עד נאמנין. פרק מי שמת וס"פ גט פשוט (דף קע"ח):

הלכה י

אמר מנה לפלוני בידי וכו' עד שחייבין ליתן: כתב הראב"ד ז"ל בחיי ראשי טעות גדול טעה בזה וכו': **ואני** אומר לא כן אנחנו עמו אלא שהלך בשיטת רבו שכתב בהלכות פרק גט פשוט שלהי גמרא מתני' דהמלוה את חבירו ע"י ערב דאקשי מההיא דרבא דשכ"מ שאמר מנה לפלוני בידי כו' ואסיקנא דה"ק רבא שכ"מ שאמר מנה לפלוני בידי ואמרו יתומים חזר ואמר לנו אבא פרעתי נאמנין מ"ט מדלא פסקיה אבוהון למילתיה אימא מידכר הוא תנו מנה לפלוני ואמרו יתומים חזר ואמר לנו אבא פרעתי אין נאמנין מ"ט אם איתא דפרעיה לא הוה אמר תנו ושמעינן מהא דרבא דהיכא דלא אמרו חזר ואמר לנו פרעתי דנותנין ואע"פ שלא אמר תנו קשיא לך הא דרב ושמואל דאמרי תרוייהו אמר תנו נותנין לא אמר תנו אין נותנין התם דלא אמר בתורת הודאה הכא דאמר בתורת הודאה

ודמיא להההיא דגרסינן בפ' אחד דיני ממונות הרי שראו את אביהן שהטמין מעות בשידה תיבה ומגדל ואמר של פלוני הן של מעשר שני הן רואין אם כמוסר דבריו קיימין ואם כמערים אין בדבריו כלום ע"כ ומכאן הסכים וכתבן בזאת הפ' כולן ועיניך רואות וכן בדין שכל הודאת שכ"מ קיימת תדע דהא בעא רבא בסמוך הודה מהו ופשטה דאצ"ל אתם עדי מ"ט שאין אדם משטה בשעת מיתה ועוד דהא פ' מי שמת גמרא מתני' דשכ"מ שכתב כל נכסיו כו' גרסינן איבעיא להו שכ"מ שהודה מהו ואתיא למפשטה מאיסור גיורא דה"ל תריסר אלפי זוזי בי רבא כו' עד כי שכיב אמר רבא היכי קני להו רב מרי להני זוזי ואתקיף ליה רב איקא בריה דרב אמי לרבא ולודי איסור דהני זוזי דרב מרי נינהו ולקנינהו באודיתא אדהכי והכי נפק אודיתא מבית איסור איקפד רבא אמר מגמרי טענתא לאינשי ומפסדו לי ע"כ. אלמא אודיתא בשכ"מ עדיפא טפי וקיימא. ועוד יש לי לומר כי ר"מ ז"ל כל מה שלמד מכל דבר ודבר כתב כאן ולמד מההוא לישנא דאיפכא מסתברא כיון דפשיטא ליה לתלמודא עבדינן בה עובדא ופסקינן מינה הילכתא דהא תלמודא הדר ביה ממאי דהוה מסתבר ליה מעיקרא ואמר אלא אי אתמר הכי איתמר וקי"ל בכוליה תלמודא כל היכא דקאמר אלא סתר כל אוקימתא וסברא דמקמיה דאי כפירוש הראב"ד ז"ל לא ה"ל למיהדר ביה אלא ודאי דברי ר"מ ז"ל נכונים:

הלכה יא

אמר תנו עד שבועת היסת. סוף גט פשוט (דף קס"ח):

הלכה יב

שכ"מ שנתן מנה עד שאין קנין למת. ספ"ק דגיטין (דף י"ד):

הלכה יג

שכ"מ שאמר תנו מאתים זוז לפלוני עד גובה משלפני פניו. בגיטין פ' הניזקין (דף ל') ובבתרא פ' יש נוחלין (דף קל"ח):

הלכה טו

שכ"מ שאמר ידור פלוני כו' עד סוף הפרק. פרק מי שמת (דף קמ"ז):

פרק יא

הלכה א

שכיב מרע שאמר נכסים אלו וכו' עד שהבן האחד נקרא בנים. פרק מי שמת (דף קמ"ג):

הלכה ב

שכ"מ שאמר וכו' עד רבים. בכתובות פ' הכותב:

הלכה ד
שכ"מ שאמר וכו' עד ולכל הבנים מחצה. פרק המוכר את הבית:

הלכה ו
אמר לפלוני ופלוני ולבני פלוני עד מחצה: כתב הראב"ד ז"ל לא נתברר לי דבר זה וכו': **ואני** אומר תמה אני אם זה המכתב נכתב מפי הראב"ד ז"ל כי הלשון הזה אינו אלא סברא או דקדוק הלשון כמו הגיון ואם לכך באנו אין לך גדול מר"מ ז"ל בזמנו והתלמוד לא בא בזה אלא מגמרא פ' המוכר את הבית וגם ללשון ר"מ ז"ל יש לי ראיה פ"ק דמס' ע"ז גבי קטיעא בר שלום שאמר כל נכסי נתונין לר"ע וחביריו יצא ר"ע ודרש והיתה לאהרן ולבניו מחצה לאהרן ומחצה לבניו וכן בכמה מקומות כי בין שתהיה התיבה בלמ"ד או בלא למ"ד הכל שוה ור"ע כן השוה אותן ואינו מחמת הכללות ועל זה אני אומר אין למדין מן הכללות:

הלכה ז
שכ"מ שאמר יחלוק פלוני בנכסי יטול מחצה תנו חלק לפלוני עד רביע הנכסים: כתב הראב"ד ז"ל הרב ז"ל כתב כן ועיקר עכ"ל: **ואני** אומר זו מחלוקת ישנה היא מן הדורות הראשונים ובספרים הישנים פרק המוכר את הבית:

הלכה ח
שכ"מ שאמר תנו חלק לפלוני וכו'. עד לדין אחר. פרק המוכר את הבית שם:

הלכה י
שכ"מ שאמר כו' עד שאינו ברשותו. פ' יש נוחלין (דף קכ"א):

הלכה יב
שכ"מ שאמר מטלטלין עד אין מוציאין מידו. פ' מי שמת (דף ק"נ):

הלכה טז
שכ"מ שאמר תנו מאתים זוז לפלוני עד אין לו אלא חובו. פ' יש נוחלין (דף קל"ח):

הלכה כ
שכ"מ שאמר תנו ת' וכו' עד שיקח הבת. פ"ב דביצה (דף כ'):

הלכה כא
שכ"מ שאמר תנו ת' זוז עד ת' זוז. במציעא פרק המקבל (דף ק"ד):

הלכה כב
אמר תנו נדוניא לבתי וכו' עד ת' זוז בלבד. בכתובות ס"פ נערה שנתפתתה (דף נ"ד):
מעשה באחד שהיה יוצא בקולר עד ליפות את כחו. בגיטין פ' המקבל (דף ס"ה):

ושוב מעשה באחד וכו' עד והן שקרא דקל. פ' בתרא דכתובות (דף ק"ט) והביא אותה ר"י אלפס ז"ל בהלכות בב"ב פ' מי שמת:

ושוב מעשה באחד וכו' עד וכן כל כיוצא בדברים אלו. פ' המוכר את הבית (דף ע"א):

הלכה כג

שכ"מ שאמר תנו לבני שקל וכו' עד בהוצאה יותר מדאי. בכתובות פ' מציאת האשה (דף ס"ט):

הלכה כד

שכ"מ שצוה ואמר כו' עד סוף הפרק. בכתובות פ' נערה שנתפתתה:

פרק יב

הלכה א

שכ"מ שאמר כו'. עד אין דבריו קיימין. פ' יש נוחלין (דף ק"ל) משנה וגמ':

הלכה ג

שכ"מ שאמר נכסי וכו' עד מספיק להן: כתב הראב"ד ז"ל כל מ"ש בכאן לא כתב וכו': **ואני** אומר עיקר זאת ההלכה פרק יש נוחלין והרוצה ללון בעומקה יעיין בה בשיטתנו ומ"מ מ"ש ר"מ ז"ל מקובל היה לו ויפה עשה שהלך בשיטת רבותיו נ"ע וטעמו מתוק לחכנו ואם יש יותר יפה ממנו מה טוב חלקנו:

הלכה ז

נכסי לפלוני וכו' עד ולא עשה ולא כלום: כתב הראב"ד ז"ל זה אינו מחוור וכו': **ואני** אומר עיקר הלכות אלו פ' יש נוחלין ומה שהקשה הראב"ד ז"ל למה לא הקשה ממעשה דרב ביבי בר אביי משום שהקנה לבנו יש לי לומר דקושטא עדיפא להו לאקשויי וחדא מתרתי תלת טעמי דכל דוכתא נקיט תלמודא חדא מינייהו וכ"ש האי דהכי הוא קושטא ומה שהבין מדבריו שמפרש דברי ר"י בן ברוקא שאינן בבריא הוא דבר דלא אפשר שהרי הוא תלמוד ערוך פ' יש נוחלין גמרא מתני' דהאומר איש פלוני יירשני כו' דגרסינן בעי רבא בבריא היאך כי קאמר ר"י בן ברוקא בשכ"מ אבל בבריא נמי והבן במראה ומזה תעמוד על דברי רשב"ג באותו פרק עצמו גמ' מתני' דהכותב נכסיו לבנו כו' ולא תצטרך בה לפנים ותמצא דברי ר"מ ז"ל נכונים:

וכן אם נתנן עד יקנה השני. פרק יש נוחלין (דף קל"ה וקל"ז):

הלכה יא

היה חוב על הראשון וכו' עד הן של שני. כן כתב ר"י אלפס ז"ל בהלכות פרק יש נוחלין מההיא דפ"ק דמציעא ופרק מי שהיה נשוי בשני מקומות. הא' גמרא מתני' פלוני יירשני במקום שיש בת. והב' גמרא מתני' דהכותב נכסיו לבנו כו':

הלכה יב

שכ"מ שאמר לאשה פנויה וכו' עד תעמוד בידו. בכתובות פ' מי שהיה נשוי (דף צ"ה):

מעשה באחד שאמר נכסי לאמי וכו'. עד אחר מיתת אשתו. פ' יש נוחלין (דף קכ"ה):

הלכה יג

הכותב נכסיו לבנו לאחר מותו וכו' עד כקניין הגוף. כל אלו ההלכות אמורין בנזיקין פרק החובל (דף פ"ח) ובב"ב פ' יש נוחלין (דף קל"ו) וביבמות פ' החולץ (דף ל"ו):

הלכה יד

מתנת בריא שכתוב בה מהיום ולאחר מיתה עד אע"פ שא"צ. הכל פרק יש נוחלין (דף קל"ה) פרק מי שאחזו (דף ע"ב):

הלכה טז

בריא שנתן מתנה עד שטר הוא זה. פרק מי שמת (דף קנ"ג):

הלכה יז

הצדיקים הגמורים עד (סוף הפרק) ושונא מתנות יחיה. פ"ק דבתרא (דף י"ג) ובחולין פרק אלו טרפות (דף מ"ד) וכמה מקומות בתלמוד. וכתבו כאן ר"מ ז"ל כדי לחתום ההלכות האלו בענין טוב ויפה: